

John Dewey'in Görüşlerinin Ontolojik ve Epistemolojik Temelde İrdelenmesi

Mehmet Akif SÖZER¹, Burcu SEL²

ÖZ

Bu çalışmada; pragmatizmin kurucularından olan John Dewey'in, idealizmi ve realizmi ontolojik ve epistemolojik açıdan eleştirerek pragmatizmin temel sayıltılarını oluşturması ve bu durumun eğitimde yarattığı yansımalar değerlendirilmiştir. Eğitimi önemli ölçüde etkileyen geleneksel felsefi akımların sonrasında ortaya çıkan natüralizme daha yakın bir ekol olan pragmatizm, pek çok açıdan kalıp yargıları değiştirmiş ve çok sayıda eğitimci için yeni ufuklar yaratmıştır. Eski Yunan kökenli felsefe geleneğinin yarattığı pek çok kavrama karşı çıkan Dewey çağdaş eğitime farklı bir bakış açısı getirmiştir. Bu incelemede çağdaş pragmatik eğitime ilişkin odak noktamızı Dewey'in deneyci ve faydacı bakış açısı oluşturacaktır.

Anahtar Kelimeler: John Dewey, Eğitim Felsefesi, Pragmatizm.

An Evaluation of Epistemological and Ontological Views of John Dewey on Contemporary Education

ABSTRACT

In this study; building the fundamental assumptions of pragmatism thanks to criticism made by Dewey the founder of pragmatism, on idealism and realism in terms of epistemological and ontological but also the reflections in education were evaluated. Pragmatism as an ecrole closer to the naturalism which emerged after traditional philosophical movements significantly affecting education has both changed stereotype judgments in many respects and created new horizons for many educators. Dewey, who has brought a different perspective to contemporary education, opposed the many concepts created by the philosophical tradition based on Ancient Greek origin. The study focuses on Dewey's empiricist and pragmatic viewpoint related to contemporary pragmatic education

Keywords: John Dewey, Educational Philosophy, Pragmatism.

GİRİŞ

Sosyal alanda güçlü bir reformist olarak kabul gören Dewey (1859-1952) siyasetten dine, ahlaktan psikolojiye kadar pek çok alanda çalışmış ve eğitim bilimine katkıda bulunmuş önemli bir entelektüeldir. Dewey'in görüşlerini epistemolojik ve ontolojik temelde analiz etmeden önce, fikirlerine temel teşkil eden pragmatik felsefeyi/düşüncüyü ele almak yararlı olacaktır.

¹ Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, akifsozer@gmail.com

² Öğretmen, MEB, burcusel3@gmail.com

Pragmatizm Amerika'da 1890-1917 yılları arasında ortaya çıkan, Charles S. Pierce, William James, George Herbert Mead tarafından geliştirilen "yararcılık" (utilitarianism) anlamı taşıyan önemli bir felsefi akımdır. Faydacılık olarak bilinen pragmatizm, etimolojik olarak aynı pratik'ten türemiş, işe, eyleme dönük, uygulanması amaçlanmış olan düşünceyi karşılayan pragmatik'in düşünsel biçimini vurgular ve felsefede ilk kez Charles S. Pierce tarafından kullanılmıştır³ (James, 2003: 28). Pierce'ye göre gerçek, deneysel tecrübeden doğar ve uygulama ile sınırlıdır; bir düşünce test edildiğinde uygulama ile işlemiyorsa yanlıştır (Büyükdüvenci, 1987: 324). Pierce deneysel tecrübe ile gerçekliğin test edilmesi ve elde edilen sonucunun değişik durumlara genellenebileceğini savunmuştur. Söz gelimi deneyim ya da yaşantı yoluyla oluşmuş bir davranış/düşünce kalıbı, ilerleyen zamanlarda farklı durumlarda tekrar kullanılabilir. Pierce'un pragmatizmi, her şeyin gerçek anlamının deneyimle ortaya çıkabileceğini savunan bir yöntem felsefesidir (Bakır, 2006: 54). Her ne kadar Pierce ve James pragmatik temelde başlangıçta fikir birliği sağlıyor gibi gözükse de, ileriki dönemlerde doğruluğun kapsamına ilişkin fikir ayrılıkları yaşamışlardır. James, genelden ve kapsamlıdan daha çok özel durumla ilgilenir ve partiküller sonuçlara önem vererek genellemelere gerek duymadan pragmatik yöntemi kullandığı alan bakımından genişletir (Furtun, 1995: 705). Pragmatizmin en temel sayılısı değişen dünya içinde, insanın yapıp etiklerinin amacının ve yararının sorgulanmasıdır. Pragmatizme göre herhangi bir kavramın gerçek değeri, yarattığı fayda ile ölçülür ve bir kavram ele alınırken kavram hakkında ne düşündüğümüz değil, kavramın yaşamımızda bize yansıyan olumlu ya da olumsuz sonuçları üzerinde durulur. Dolayısıyla pragmatizmde insan her türlü bilgiye yaşantıları yoluyla ulaşır. Bu durumda gerçeğin düşüncesiyle faydanın düşüncesi aynı düzlem ve temeldedir.

Pragmatizm asıl ivmesini, geleneksel felsefi akımlara yapılan eleştiriler sayesinde kazanmıştır. İdealizm, realizm, thomizm gibi felsefi akımlar doğruyu insan deneyimlerinden bağımsız genel geçer bir kavram olarak açıklar. Söz gelimi idealizm, metafizik gerçekliği maddi olmaktan öte tinsel olduğunu ve gerçekliğin yalnızca düşüncede olduğunu ifade eder. Mutlak doğru, temelde değişmeyen evrenin sürekli ve aynı kalan unsuru olup zihinde zaten vardır. Sezgi, hatırlama, tümevarım, tümdengelim gibi tekniklerle bu doğrulara ulaşılabilir. Realizmde ise gerçeklik nesnel bir düzene sahiptir. Bu gerçekliğe duyumsama, soyutlama ve daha çok tümevarımsal tekniklerle ulaşılır. Pragmatizm geleneksel felsefelerin bu şekilde gerçekliği ve doğruyu algılayışlarına karşı çıkarak, doğrunun ve gerçekliğin insan deneyimlerinden kaynaklanan deneysel bir olgu olduğunu ileri sürer. Pragmatizme göre gerçeklik, değişimdir. Sönmez (2005)'e göre insan; idealizmde akıllı bir varlık, realizmde

³ Büyükdüvenci (1987)'ye göre çağdaş pragmatizmde bulunan bazı öğeler Protagoras (M.Ö.481-411) da görülmektedir. Pragmatizm modern ve yakın dönemin felsefesi olarak görülsede temeli Antikçağ'da Sofistlere kadar uzanan bir kavramdır. Özellikle Sofistlerin Antikçağ'ın temel felsefesi olan doğa felsefesini reddederek insan odaklı felsefeye yönelişleri, pragmatizm kavramının hızlı bir şekilde gelişmesine katkıda bulunmuştur.

akıllı ve aynı zamanda toplumsal bir varlık olarak görülürken; pragmatizmde deneyimleri yoluyla gerçeğe ulaşan biyo-kültürel ve toplumsal bir varlıktır. Ayrıca pragmatistler geleneksel felsefenin önermelerle temellendirmesine ve akıl yürütme yoluyla gerçeğin tümüne ulaşmaya çalışmasına karşı çıkmış, felsefenin uygulamalı insan problemlerine ihtiyaç duyduğunu ve bilimsel bir yöntem izleyen mantık ile gerçeğe ulaşması gerektiğini ileri sürmüşlerdir.

Pragmatizmin Amerika'da doğup gelişmesinde birçok faktörün katkısı olmuştur. Pragmatizmin doğuşu 1890'da başlayıp, Amerika'nın I. Dünya Savaşı'na girdiği tarih olan 1917 yılları arasına rastlamaktadır. Bu dönem Amerika'nın siyasi, ekonomik ve sosyal alanda yaptığı reformlar; sosyal problemlere getirilen bakış açısı ve bu problemlere getirilen reformist çözüm önerileri pragmatik anlayışla çakışır. Pragmatizm bir yönüyle ortaya çıkışı itibarıyla geleneksel felsefe içerisinde anlam, hakikat ve gerçekliğe ilişkin temel sorunlara yönelen evrensel bir düşünce, bir yönüyle bir toplum olmak isteyen Amerika'nın sanatta ve felsefede ürettiği ortak bir dil ve nihayet bir yönüyle de Amerikan modernleşmesini ilerlemeci (progressivist) politik dili ve düşüncesidir (Eker,2007: 26).

Ayrıca Amerika'da bilim ve endüstrileşmenin temele alındığı, yeni bir toplum yaratma çabası pragmatizmi beslemiş adeta ulusal kimliğe sahip bir felsefe hâline getirmiştir. Birçok bakımdan faydacılık, Amerika'dan batıya çeşitli bölgelere doğru göç edip, gittikleri yeri değişime uğratan ama aynı zamanda buraların kültüründen etkilenen Amerikalıların, insanın hedefleri için çevreyi kullanmasından kaynaklanan sonuçlardaki başarıyı sorgulamalarına / değerlendirmelerine neden olmuştur (Gutek, 2001: 92). Bu sebeple pragmatik gelenek Amerika'dan doğup Avrupa'ya yayılmıştır. Sadece eğitim alanında değil; siyasi, sosyal, ekonomik pek çok alanda etkili olmuştur. Sosyal alanda büyük ilgi gören pragmatik düşünce; ülkenin sosyal problemleriyle yakından ilgilenen Dewey'in demokrasi başta olmak üzere toplum, eğitim, özgürlük gibi pek çok alanda çalışma yapmasına ilham kaynağı olmuştur

AMAÇ

Gerek pratik yaşamda gerek eğitsel alanda etkileri çok yönlü hissedilen, pragmatizmin en önemli savunucularından biri olan Dewey'in görüşlerinin ontolojik ve epistemolojik temelde irdelenmesi; pragmatik temelde şekillendirilen düşünsel ve eylemsel birikimlerin değerlendirilmesine ve eleştirilmesine olanak sağlamaktadır. Özellikle eğitim sistemimizin temelinde yer alan pragmatik söyleme getirilen ve pragmatizmin işlevselliğini sorgulayan son dönem olumsuz eleştiriler, pragmatizmi ve öncü isimlerden Dewey'in görüşlerini tartışmaya açmaktadır⁴. Felsefenin temelinde yer alan doğru, gerçek

⁴ Harry K. WELLS, "Emperyalizmin Felsefesi Pragmatizm" adlı eserinde pragmatizmi yoğun şekilde eleştirmiş, Amerikan burjuvazisinin idealist özlü felsefesi ve Amerikan sermaye sınıfının bitirici felsefesi olarak nitelendirmiştir.

ve anlam gibi temel kavramların pragmatizmin eklektik yapısına bağlı olarak Dewey üzerinden değerlendirilmesi hem eğitsel açıdan hem felsefi açıdan önem teşkil etmektedir. Bu çalışmada Dewey'in deneysel ve faydacı bakış açısının altında yatan görüşlerinin ontolojik ve epistemolojik bağlamda analiz edilmesi ve eğitime yansımalarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla aşağıdaki problem cümlelerine cevap aranmaktadır:

1. Dewey'e göre geleneksel felsefeye karşı çıkış ve pragmatizmin inşası hangi kavramlar çerçevesinde gerçekleşmiştir?
2. Dewey'e göre eğitimin yeniden yapılanma sürecinin altında hangi felsefi temellendirmeler ve önermeler yatmaktadır?

YÖNTEM

Bu çalışma, Dewey'in pragmatizme ilişkin görüşlerinin ontolojik ve epistemolojik temelde analiz edilmesine yönelik derleme çalışmasıdır. Dewey'in görüşleri ontolojik ve epistemolojik bağlamda ele alınarak, derinlemesine bütüncül bir yöntemle incelenmiştir. Ayrıca, Dewey'in pragmatik felsefe anlayışı sosyal darwinizm, metafizik ve düalizm boyutlarında toplanmış ve sistematize edilerek analiz edilmiştir.

BULGULAR ve YORUMLAR

Dewey'e Göre Felsefe ve Eğitimin Yeniden İnşası

Pragmatizmin gelişim seyrinde Dewey'i özgün kılan nokta, bir felsefe olarak pragmatizmin pratik alanda sınanması için inisiyatif alması ve pragmatizmi, "araçsalcılık" adı altında bir dünya görüşüne dönüştürmesidir (James,2015:19). Bu anlamda Dewey'in pragmatik görüşlerinin şekillenmesine katkıda bulunan iki önemli düşünür göze çarpmaktadır. Biri mutlak idealizm alanındaki çalışmalarıyla Hegel; diğeri ise, dış dünyayı ve gerçekliği geleneksel boyutların dışına çıkararak tanımlamasıyla Dewey'i derinden etkileyen ve doktora tezine konu olan Kant'tır. Uzun süre Hegel'in mutlak idealizmi üzerinde çalışan Dewey daha sonra mutlak idealizmi ve bununla birlikte realizmi şiddetle reddederek pragmatik düşüncelerini şekillendirmeye başlamıştır. Dewey'in kendi felsefi sistemini oluştururken üzerinde durduğu temel noktalar geleneksel felsefi sistemlerin peşinden koştuğu mutlakiyetçi görüşe karşı çıkışı ve her türlü düalizmi reddedişidir. Fakat pragmatik yönde şekillendirdiği düşüncelerinde en çarpıcı etkiyi Darwin ile özdeşleşen evrim teorisi oluşturmuştur. Döneminin felsefe geleneği insan davranışlarını teolojik boyutta incelerken o bu düşüncelerden sıyrılarak evrimci düşünceye yönelmiştir. Özellikle 'Toplumsal Darwinizm'in Dewey'in felsefi görüşleri üzerindeki etkisi büyüktür.

1. Sosyal Darwinizm ve Eğitime Etkileri

Darwin'in en önemli eseri olan "Türlerin Kökeni Üzerine" ilk kez 1859 yılında yayınlanmış ve büyük yankı uyandırmıştır. Gutek (2001)'e göre Darwin'in tezi türlerin yavaş yavaş oluşmasına ve çevreye uyum sağlama sürecine dayanmaktadır. Çevreye uyumu kolaylaştıran nitelikler türün bir üyesinden

diğerine geçerek türün devamlılığını sağlar. Darwin'in teorisinde sürekli değişen bir çevrede yaşamak için bireyler / türün üyeleri arasında bir yarış vardır. Taslaman (2001)' e göre Darwin'in "Evrimsel Teorisi"ndeki en önemli kavram doğal seleksiyondur. Doğal seleksiyon kavramı doğada sürekli bir değişimin var olduğunu ve bu değişime ayak uydurabilmenin yolunun mücadele olduğunu niteleyen evrimsel bir değişme sürecidir. Buna göre Darwin'in evrim teorisi zihnin doğaya adapte olmaya yönelik çabaların bir toplamı olduğunu ve böylece insanın dünya yaşamasının imkânlı olduğunu göstermiştir (Eker, 2007: 30). Dewey'in kurduğu felsefe doğa karakterli olduğu için doğal oluşumu temel almış ve döneminin genel geçer pek çok kavramına karşı çıkmış olan darwinizmden fazlasıyla etkilenmiştir⁵. Evrim teorisinde yaşantıya anlam verebilecek ve onu yönlendirebilecek deneyimler önemlidir. Dewey darwinizmde olduğu gibi doğanın sürekli değişim içerisinde olduğunu insan zihninin ve yaşamının da deneyimler yoluyla evrimselleşebileceğini düşünür. Darwin'in evrimselciliğini eğitime aktaran Dewey, bir türün yaşamak için çevreye uyum sağlamasını ve sürekli değişen çevrede var olabilmek için niteliklerini eğitim dünyasına aktarmıştır. Diğer bir deyişle zihnin evrimselleşerek çevreye uyum sağlama hedefiyle hareket ettiğini belirtir. 'Tür ve Çevre' arasında olan bağı 'Yaşam ve Eğitim' arasındaki bağı ile ilişkilendirir. Eğitim, deneyim bağlamında algılandığında konu ister aritmetik, tarih, coğrafya isterse de doğa bilimlerinden biri olsun, çalışma olarak nitelendirilebilecek her şey başlangıçta sıradan hayat deneyimlerinin kapsamına giren malzemelerden türetilmek zorundadır (Dewey, 2007: 89). Birey sürekli değişen dünya ile ilişki içinde olarak yaşantısı yoluyla çevreyi algılar. Evrim teorisinde olduğu gibi birey ihtiyaç, dürtü ve güdülerıyla hareket etmektedir. Dolayısıyla eğitimde öğrencinin ihtiyaç, dürtü ve güdeleri her zaman göz önünde bulundurulmalıdır. İnsan organizması doğal bir varlık olduğu için tehdit unsurları içeren çevreye ve çevresel değişikliklere uyum sağlaması önemlidir. Öğrenme bu doğal ortamda mümkün olduğunca çevresel problemler üzerine kurulmalıdır. Evrimselcilikte olduğu gibi öğrenci deneyerek yaşamı algılayacak, her çevreyle etkileşiminde ileriki problem durumlarına transfer edecek olası çözüm önerileri keşfedecektir.

Burada önemli olan husus; Dewey'in, toplumsal darwinizmin temel savı olan "varolma mücadelesi içindeki rekabet ortamında, organizma-çevre ilişkisini tanımlayan önemli bir kavram olarak deney"e, eğitim yaşam ilişkisinde de bir anahtar rolünü yüklemesidir (Bakır, 2011: 42). Dewey'e göre öğrencilerin yaşayacağı deneyimler sosyal hayatı ilgilendiren problemler üzerinden oluşturulmalıdır. Bu nedenle eğitimin merkezine özellikle sosyal hayatı ilgilendiren problemlerin yerleştirilmesi gerektiğini savunmuştur. Mayer (1974)'e göre problem odaklı bu sistemde daha az bilgi edinilebilecek medeniyetin çağdaş problemleri ve toplum hakkında daha iyi aydınlanabileceğini vurgulamıştır. Soyut kavramların hayattan kopmuş bir şekilde soyut ortamlarda öğretilmesinin, çocukta bilgi farkındalığını oluşturmayaacağını ve çocuğun

⁵ Dewey "The Influence of Darwin on Philosophy and Other Essays in Contemporary Thought (1910)" adlı eserinde evrimci bakış açısıyla felsefeyi yeniden yorumlamıştır.

içinde bulunduğu hayat açısından fonksiyonel olamayacağını belirtmiştir. Elde ettiği bilginin ne işe yaradığını bilmeyen bir çocuk var olan bilgilerini sosyal hayata aktaramayacaktır. Soyut ortamlarda gerçekleşen öğrenme ile tecrübe arasındaki boşluk o kadar büyüktür ki öğrencinin tek ve yegâne amacı “öğrenmektir”. Geleneksel eğitim sistemlerinin getirdiği bilgi yığınları, zihinde anlamlı bir bütün oluşturacak şekilde sistematize edilmediğinden ve daha önemlisi deneyimler yoluyla oluşturulmadığından öğrenciler sadece ‘durağan bilgi’yi elde etmiş olacaklardır. Meta bilişsel olarak elde ettiği bilgiler arasında ilişki kuramayan ve var olan bilginin yararının farkında olamayan öğrenci bilgiyi, sadece sorulduğunda kullanan bir birey haline gelecektir. Çünkü kümülatif bilgi yığınları, öğrencinin gelişimsel özellikleri ve gerçek hayatı göz ardı ederek oluşturulmuş ve gerçek hayatın karşısında işlevsiz kalmıştır. Geleneksel yaklaşımlara dayanarak kurulmuş okullar pragmatik düşüncede suni ortamlar olarak görülür. Bu suni eğitim ortamları gerçek hayattan kopuk olduğu için öğrencilerin deneyim yaşamasına izin vermemiş, modern toplumların hızlı değişimine ayak uyduramamıştır.

Dewey’in eğitim felsefesini yeniden inşa etmesinde darwinizm ne kadar önemli ise Herbert Spencer (1820-1903)’in öncülüğünü yaptığı sosyal darwinizm de bir o kadar önemlidir. Sosyal darwinizm, Darwin’in kuramının genişletilerek sosyal alana aktarılmasını sağlamıştır. Gutek (2001)’e göre Spencer rekabeti hayatın en doğal unsuru olarak kabul etmiş ve rekabette galip gelecek olanların en başarılı bireyler olduğunu savunmuştur. Doğanın / çevrenin mücadeleci yapısı gereği oluşan rekabet ruhunu gelişme için olumlu bir araç olarak görmüştür. Özellikle okullarda yaratılan rekabetçi ortamın önce çocuklar için, daha sonra da toplum için gelişmenin bir anahtarı olarak görmüştür. Dewey Darwin’in biyolojik kuramlarını kabul ederken toplumsal darwinizmin eğitimsel rekabet görüşüne şiddetle karşı çıkmıştır. Eğitimde yaratılmak istenen rekabet ortamının çocuğu güdülemek yerine benliğine olumsuz etkide bulunacağını belirten Dewey eğitim ortamlarının olabildiğince özgürleştirilmesi ve mümkün olduğunca kubaşık öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılması gerektiğini savunmaktadır. Dewey “Eğitimde Ahlaki İlkeler (1959)” adlı eserinde rekabetçi eğitim ortamlarını; “Çocuklar aynı dışsal ölçüye erişmekteki yetenekleri bakımından değerlendirilir. Zayıf olanlar yavaş yavaş güven duygularını yitirirler; süreklilik gösteren ve değişmeyen bir aşağılık durumunu kabul ederler (Dewey,1995: 37)” sözleriyle eleştirir. Rekabetçi ve otoriteci eğitim yaklaşımlarının yerine hümanist düzenlemeleri tercih etmekte ve okulları demokratik ortamlar olarak nitelemektedir. Aytaç (1981) bu tarz okulları eski disiplinin bulunmadığı, herkese uygun düşen demokratik disiplinin bulunduğu kurumlar olarak tanımlamıştır. Rekabet beraberinde sert disiplini ve otoriter öğretmen davranışını getirir. Dışarıdan zorlama yoluyla kabul ettirilmeye çalışılan kurallar ve disiplin çocuk tarafından içselleştirilemez. Oysa Dewey öğretmenlerin öğrenmeyi dolaylı yoldan kontrol eden kişi olarak görür. Esnek öğrenme ortamında öğrenciyi dış disiplinle zorlamaya çalışmaktansa, öğrencide iç disiplini oluşturmak önemlidir. Öğrenme içsel motivasyonla kazanılan doğal bir süreç olduğu için Dewey’e göre iç disiplin daha motive edicidir.

2. Dewey'in Metafiziğe Tepkisi ve Eğitime Yansımaları

Çalışmanın bu kısmında Dewey'in dogmaya ve mutlaka karşı çıkışının eğitime yansımaları ele alınmıştır. Dewey'in geleneksel metafiziğe karşı çıkışının temelinde yatan en önemli faktör idealizm, realizm, thomizm gibi felsefi akımların değişmez / mutlak tözsel önermeler üzerine kurulmuş olmalarıdır. İdealistler değişmeyen mutlak düşünceler dünyasına, realistler değişmeyen varlıklar dünyasına ilişkin gerçekleri temele alır. Dewey'e göre deneysel yöntemlerle ispatlanamayan mutlak / değişmez tözsel önermeler, sürekli değişen ve düzensiz evrende fonksiyonel değildir. Bu nedenle Dewey, mutlakiyetçi Yunan felsefesini reddeder. Bu çerçevede pragmatizm tek bir doğru, tek bir evrensel hakikat yada tek bir genel geçer ahlak ve yöntem bulma derdinde değildir (Eker, 2007: 25).

Geleneksel felsefenin amacı somut gerçekliği bulmak için felsefi bir metafizik kurmaktır (Bakır, 2006: 56). Dewey eleştirilerini metafizik kuramlar aracılığıyla özellikle Platon'un "Görünenler Dünyası" üzerinden ve yücelttiği idealar dünyası üzerinden yapmıştır. Platon için bilginin imkânıyla ilgili temel dayanak, görünenler dünyası ve idealar dünyası arasındaki ayrıma konu olan idealar teoristidir (İlboğa, 2014: 283). Değişmez ve Tanrısal tözden gelen idealar asıl bilgilerimizi oluştururken, görünenler dünyasından elde ettiklerimiz sanlarımızdır. Dewey bu noktada sürekli değişim ve dönüşüm içerisinde olan "Görünenler Dünyası"nda mutlak / değişmez gerçeklerin, bizim için önemli olmadığını ve ihtiyaçlarımıza cevap veremeyeceğini söyler. Ayrıca Dewey'e göre insan metafiziksel olarak sabit, mutlak değerlerle donatılmış bir varlık değil aksine doğal ve esnek bir varlıktır. Peki, eski Yunan'da neden deneysel yöntem reddedilmiş ve bu kadar çok mutlak / şüphe edilmez gerçekliğe ihtiyaç duyulmuştur? Mutlak / şüphe edilmez gerçekler, sınıflara ayrılmış toplumda sabitlenmiş inanç, değer ve alışkanlıklar oluşturmuştur. Bu durumda toplumun belirli kavramları sorgulamasının önüne geçilmiştir. Böylelikle siyasi otorite mutlak kavramları kendi çıkarları için kullanmış ve toplumsal sınıfların özgürleşme yolundaki adımlarının önüne geçilmiştir. Özellikle Ortodoks düşünce geleneği bu durumu pekiştirmiştir. Platon ve Sokrates'e göre idealist epistemolojide duyularımız aracılığıyla elde edilen bilgi güvenilmez olduğundan gerçekliğe ancak akıl yoluyla ulaşılır (Çetin, 1994: 660). Duyularımızın geri plandan bırakılmasıyla geleneksel felsefe her ne kadar gözlem, inceleme, akıl yürütme gibi yöntemlere ağırlık verse de deneysel yöntemi her zaman geri planda tutmuştur. Varlığın değişmez düzenine odaklanan geleneksel felsefe, deneyimi / uygulamayı geri planda bırakarak deneyimin / uygulamanın ardındaki metafizik sistemleri oluşturmaya çalışır. Dewey özellikle Aristotelesçilikteki mutlak / değişmez doğruların, hiyerarşinin en üstüne yerleştirilip en altta deneyim / uygulamanın var olmasına karşı çıkar. Teori ve deneyim arasındaki bu keskin ayrımın bilginin doğasına aykırı olduğunu iddia eder. Çünkü Dewey'e göre teori tek başına "bilmek" için yeterli değildir. Hatta Dewey'e göre "bilmek" daha çok deneyseldir. Çünkü teori deneyden kaynaklanır ve ancak deneyimler sayesinde kendini test edip yeniden oluşturur. Dewey "Deneyim ve Eğitim" adlı eserinde gelecek deneyimlerin var olan deneyimler üzerine inşa

edilmesini 'sürdürülebilirlik' olarak ifade etmiş ve deneyimden yoksun bir eğitim anlayışının 'gerçek'ten uzak olduğunu vurgulamıştır.

Heraclitos'a göre arkhe, ateştir ve evren, boyuna akan bir süreçtir. Başı ve sonu olamayan bir değişme, tükenmez, canlı bir ateştir (Sönmez, 2005: 95). Pragmatizm aynı düşünceden beslenen bir akım olduğu için mutlakıyetçi görüşle ters düşer. Dewey'e göre gündelik yaşam bulanık ve belirsizdir. Sürekli değişen evren kesin / mutlak doğru barındırmaz. Dewey tüm bu eleştirilerini eğitime yansıtıran "değişme" kavramının altını çizmiş ve deney sayesinde teori ve uygulamanın bir araya getirilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Çocuk değişen dünyaya ayak uydurabilmek için kesin / değişmez kavramlardan kaçınmalıdır. Yapararak yaşayarak kavramların gerçeklik derecesini, otoriteden değil kavramlara ait etki ve sonuçlara göre değerlendirmelidir. Böylelikle çocuk değişme sürecini yönlendirebilecek ve kontrol etme yeterliliğine ulaşacaktır. Geleneksel eğitim felsefeleri çocuğu ezberciliğe, taklide ve tekrara yönlendirmiştir. Mutlak / değişmez gerçekler ışığında eğitim verilerek kümülatif bilgi yığınları ile her öğrencinin aynı zamanda aynı şeyi öğrenmesi beklenmiştir. Bu yığın halindeki kümülatif bilgi birikimi öğrenciye ulaşılacak bir hedef olarak sunulmuştur. Öğrencinin görevi ise kısa sürede bu bilgilere hâkim olmak ve istenildiğinde tekrar edebilmektir. Bunun gibi Dewey, öğrenimin amacı haline getirilen şekilciliği ve ezberciliği şiddetle tenkit eder. Çünkü şekilcilik ve ezbercilik beraberinde düalizmi getirmiştir. Düal yapı kendini özellikle "bilme" ve "yapma" gibi iki önemli kavram üzerinde göstermiştir. Geleneksel felsefinin getirdiği nesnel aklı reddeden Dewey öznel aklın gelişmesi için "bilme" ve "yapma" eylemlerinin birbirinin ön koşulu olduğunu kabul etmiştir. Ezberci eğitim anlayışı "bilme"ye önem vermiş fakat bilginin değerini öğrenciye sezdirememiştir.

Realist metafizik anlayışını tenkit eden Dewey öğretim programlarında bu görüşler doğrultusunda düzenleme yapılması gerektiğini savunmuştur. Realist metafiziğe göre gerçek, maddi dünyadır ve gözleyerek gerçeğe ulaşılabilir (Çetin, 1994: 660). Bu anlayışla oluşturulan realist öğretim programlarındaki ağır, disipline edilmiş, kümülatif, mutlak gerçeklerle dolu, uygulayarak değil gözlemleyerek elde edilen dersler yerine; öğrencinin ilgi alanına, hazır bulunuşluğuna ve yararına göre hazırlanan dersler konulmalıdır. Çünkü evrendeki her şey gibi eğitim de göreceli ve kolayca değişebilir niteliktedir. Bu nedenle sabitlenmiş bir içerikten daha çok yöntem önemlidir. Bu dersler bol uygulama içeren deneysel yöntemlerle desteklenmelidir. Çünkü Dewey'e göre mutlak metafiziğin üstesinden gelebilecek tek yöntem deneysel natüralizmdir. Deneysel bakış açısı ve bilimsel yöntemle; geleneksel felsefenin el üstünde tuttuğu yargıların arasındaki tutarsızlıklar ortaya çıkacaktır. Böylelikle çocuk özgür iradesiyle yeni fikirler, yargılar ve değerler oluşturacaktır. Bu anlamda sadece öğrencinin deneyimler yaşaması yetmez, aynı zamanda deneyimler arasında bağlar oluşturmalıdır. Salt deneyimler yaşamak ve onları birbiriyle ilişkilendirmemek dağınık, başıboş ve düzensiz sistemler oluşturmaya neden olabilir.

Dewey geleneksel metafiziğin değişmeye kapalılığının, çocuktaki değer oluşumunu da olumsuz etkileyeceğini belirtir. Çünkü geleneksel metafiziğin öne sürdüğü mutlak / kesin gerçekler deneysel yöntemlerden yoksun olduğu için çocuk kendi değerler sistemini oluşturamayacaktır. Tam aksine mutlak gerçeklerden kaynaklanan otoritenin (Tanrı, kilise, kutsal kitap vb.) korku ve endişenin hâkim olduğu değerler oluşmaya başlayacaktır. Geleneksel eğitim felsefeleri mutlak / kesin gerçeklerin değer oluşumunda da devamlılığını ister. Çünkü değişen evren içinde mutlak / kesin gerçekler etkisini yitirme tehlikesi yaşar. Ahlak öğretisi olarak dışarıdan getirilen bu ölçütler bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmaz ve beraberinde güçlü-dışsal bir otoriteyi getirir. Oysa Dewey'e göre ahlak kavramı öznel ve değerler kişinin toplumla ilişkisinden oluşur. Demokratik bir toplum, kendisinin dışında bir otoriteyi, ilke olarak dışladığında, onun yerine, isteğe bağlı ilişkiler ve bir düzenleme bulunmalıdır. Bu düzenleme ancak eğitim tarafından yaratılabilir (Dewey,1996: 84). Özellikle eğitim yoluyla demokratik sınıf ortamlarında, öğrenciye otoriteden kaynaklanan, sorgulanmayan etik değerler empoze etmeye çalışmaktansa özgürce değer oluşumu sağlanmalıdır. Ancak unutulmaması gereken yüzeysel ve çoğu zaman otoriteye hizmet eden ahlak anlayışından kaçınmaktır. "Eğitimde Ahlaki İlkeler" (1959) adlı eserinde bu durumu "Okulun toplumsal görevi çoğu zaman yurttaşlık eğitimi ile sınırlandırılır ve yurttaşlık da akıllıca oy kullanma yeteneği, yasalara uyma isteği vb. anlamda dar bir açıdan yorumlanır. Fakat okulun ahlaki sorumluluğu bu biçimde kısıtlamak ve daraltmak boşunadır (Dewey,1959:119)" şeklinde ifade etmiştir. Arkasında özgür düşünme gücü olmayan hareket özgürlüğü sadece kaostur. Yürürlükteki dıştan gelen otoriteden vazgeçilmesi sadece onun içten gelen gerçekliğin otoritesiyle yer değiştirmesiyle olur (Ratner, 2010: 40). Bu şekilde otorite eğitim anlayışına yapılan eleştiriler aslında natüralistler tarafından daha net ve keskin bir şekilde ortaya konmuştur. Bireyselliğin ön plana çıktığı doğal öğrenme ortamlarında mutlak gerçekliklerden kaynaklanan otoriteye kesinlikle yer yoktur. Mutlak / kesin gerçeklerin egemen olduğu bir eğitim sisteminde bireysellik göz önünde bulundurulamayacağı için değer oluşumu özgür bir şekilde gerçekleşemeyecektir.

3. Dewey'in Düalizme Tepkisi ve Eğitime Yansımaları

Dewey'in düalizme tepkisini anlamak için düalizmin temelinde yatan geleneksel felsefi olguları çözümlenmelidir. Dewey düalizmin diğer bir ifade ile metafiziksel bölünmüşlüğü Aristoteles ve Platon'dan geldiğini vurgular ve eleştirilerini Platon üzerinden sürdürür. Platon gerçekliği idealar ve görünenler dünyası olarak ikiye ayırmış ve idealar dünyasını görünenler dünyasından üstün tutmuştur. Asıl gerçekler idealar dünyasında olduğu için deneyim ve yaşantının olduğu görünenler dünyası yanıltıcı ve sahtedir. Dolayısıyla felsefik düalizm değişmez mutlak gerçekleri hiyerarşinin en üstüne, insan deneyimlerinden kaynaklanan değişen gerçekleri ise en alta yerleştirmiştir. Hiyerarşik sıralamada düşünceler ve ruh varlığın en yüksek kısmını, pratiksel (maddi) şeyler en aşağı kısmını oluşturmuş, genel-geçerlik nitelemesi maddi olmayan ve değişmeyen

düzenlemeler için kullanılmıştır. Böylelikle ruh-madde, zihin-beden ve ruh-beden gibi klasik ikili görüşler (düalizmeler) batı düşüncesine nüfuz etmiştir; bu metafizik görüşler kuram ve pratik, liberal ve mesleki eğitim, güzel ve uygulamalı sanatlar, düşünce ve eylem gibi ayrımlar getirerek yaşam ve eğitim üzerinde etkili olmuştur (Guttek, 2001: 99). Doğa, insandan ve gerçekten bağımsız düşünülemez. Başlangıçta Dewey Hegel'den etkilenmiş olsa da, Hegel'in geleneksel epistemolojik süje-obje ilişkisini içeren düalizmini reddetmiş; insana, biyolojik bir evrimin ürünü, organik bir bütün olarak devamlı akış halinde olan doğanın bir parçası olarak bakmıştır (Bakır, 2011:14). Bu nedenle doğanın dışında bir gerçekliğe bağlı kalarak felsefi bir sistemi inşa etmek yanlısıdır. İdealizme bağlı metafiziksel düalizm aynı zamanda epistemolojik düalizmi de ivme kazandırmıştır. Bilginin teori ve pratik olarak keskin bir şekilde ayrılması ve beraberinde geleneksel felsefenin teorik bilgiyi, değişmez-sabit olduğundan ilk sırada tutması Dewey tarafından eleştirilmiştir. Dewey'e göre bilgi pratik'ten doğar, çünkü insan bu alanda deneyimler yaşar ve deneyimlerin kendisine sağladığı yararı yine aynı alanda sınar. Teorik bilgi kesin ve değişmez olduğu için insanlar tarafından sorgulanmayacaktır. Oysa pratik sürekli değişime içerisindedir. Dolayısıyla sorgulama ve düşünme gerektirir. Varolan düzeni korumaya çalışan ve biat kültürüyle insan yetiştirmeyi amaçlayan geleneksel felsefeler sorgulanmayacak ve değişmeyecek teorik bilgilerin öğretilmesi gerektiğini savunur. Klasik teorik bilgi sürekli değişen evren ve sorunlarına karşı çaresizdir.

Geleneksel düal yapıların eğitime yansımaları teori ve uygulamayı birbirinden ayırmasıyla olmuştur. Uygulamadan kopuk teorik eğitim öğrenciyi hayata hazırlayamamıştır. Oysa düalizmi reddeden Dewey teorisi ve uygulamanın birlikte yürütülmesini ön gören çağdaş eğitimin, çocuğu ileride karşılaşılabileceği problem durumlarına hazırlayabileceğini savunur. Teori ve uygulama ile birlikte çocuk öğrendiği kavramları deneysel yollarla test edecek ve elde ettiği yarara göre kavramları değerlendirecektir. Dewey'e göre teorik bilgi-pratik bilginin sentezlendiği bir eğitim sisteminde öğrencinin sadece bilgiyi bilmesi yetmez, yaşantısı yoluyla bilgiyi içselleştirebilmeli farklı durumlara transfer edebilmelidir. Dewey birçok yetişkinin öğrenme yeteneğinin olgunlaşmanın nihai seviyesine ulaşacağı, daha fazla değişmeyeceğini ileri süren faraziyenin yanlışlığını görür. Ona göre tüm yetişkinler hayat boyu eğitime ihtiyaç duyarlar, çünkü gelişen (improved) problem çözme ihtiyacı hiçbir zaman bitmez (Shook, 2002: 114). Bu anlamda bilginin niceliğinden çok niteliğine önem veren Dewey'e göre esas olan bilginin yarattığı faydadır. Bu sadece bireysel anlamda kazanılan bir fayda olarak algılanmamalıdır. Toplumsal değişmeden birebir sorumlu olan insan bilgiyi edinirken toplumsal faydayı da göz önünde bulundurmalıdır. Aksi takdirde elde edilen bireysel fayda amaçsızlıktan başka bir şey getirmeyecek ve elde edilen bilgi toplumsal hiçbir amaca hizmet edemeyecektir. Geleneksel yapı eğitim programlarında da etkili olmuştur. Bilgi, düalizimde teorik ve pratik olarak ayrıldığı için eğitim programlarının merkezine mutlak / değişmez teorik bilgiler yerleştirilmiştir. Teorik bilgi deney ve uygulamadan o denli kopmuştur ki

öğrenciler disiplin ağırlıklı müfredatla soyut kavramları ezberleyen bireyler haline gelmiştir. Tekrar ve ezber yoluyla kazanılan bütün bilgiler öğrencilere adeta bir mekanizma haline getirmiş ve yeniliğe kapatmıştır. Bu durumda önemli olan öğrencinin sürekli değişen dünya düzenine uyum sağlamasını kolaylaştırmak olmalıdır. Tekrar ve ezber yolu ile öğrenci sadece bilgiyi elde eder. Oysa sadece bilmek değişen dünyaya yetersiz kalmak demektir. Pragmatik anlayışa göre bilgiyi alan öğrenciler yerine bilgiyi oluşturan öğrenciler yetiştirmek daha önemlidir. Ancak bu sayede farklı bir durumla karşı karşıya kaldığında öğrenci, bilgiyi nasıl düzenleyeceğini bildiği için farklı koşullara uygun hareket edebilecektir. Dewey geleneksel düal anlayışa göre hazırlanan bir müfredatın çocuğu gerçek hayattan özellikle toplumsal sorunlardan uzaklaştırdığını savunur. Dewey'e göre düal epistemolojinin temele alındığı programlar öğrenciyi güdülememiş, hazır bulunuşluğu göz ardı etmiş ve hayattan koparmıştır. Oysa Dewey'e göre eğitim programları çocuğun ilgisi, güdüsü ve hazır bulunuşluğu temele alınarak, uygulama ve teori sentezlenerek hazırlanmalıdır. Çocuk bu programlarla hayata hazırlanmamalı bizzat hayatın kendisini yaşamalıdır.

Öte yandan insan doğası geleneksel düal yapıyla ruh-beden ya da ruh-madde olarak ayrılmıştır. Dewey insan doğasının düal bir yapıyla açıklanmaya çalışılmasını hatta idealistlerin ruhu ölümsüzlüğü sebebiyle bedenden üstün tutmasına ya da realistlerin özellikle Aristo'nun ruhu beden bir fonksiyonu olarak görmesine karşı çıkmıştır. Dewey'e göre insan doğasıyla bir bütündür. Dolayısıyla eğitim bu bütünlüğü göz ardı edemez. Çocuğun doğasına uygun bütüncül eğitime önem veren Dewey, eğitimin sosyal bir kurum olan okulda bilişsel, duyuşsal ve bedensel olarak birlikte yürütülmesi gerektiğini savunur. Böylelikle sadece kavramsal-zihni gelişim değil, bedensel ve ahlaksal gelişim de sağlanacaktır. Ancak böyle bir eğitim insan doğasının bütünlüğünü destekler. Oysa geleneksel felsefe insanın doğasına göre değil mutlak doğrulara göre eğitim alması gerektiğini savunur. Çünkü geleneksel felsefede iyi, doğru ve güzel vb. kavramlar mutlak olup, değiştirilemez ve evrenseldir (Ergün, 1999:75; Sönmez, 2005: 38-39). İnsanın ancak bu şekilde doğasından kaynaklanan tehlikelerden uzak duracağı düşünülür. Oysa Dewey bireyin doğasını hiçe sayan bu anlayışa karşı çıkar ve her çocuğun dünyaya kendine özgü nitelikleriyle geldiğine inanır. Bu nedenle çocuğun doğuştan getirdiği ilgi, ihtiyaç ve yeteneklerinin önemli olduğunu söyler. Çocuğun doğasından kopuk geleneksel bir eğitim anlayışı çocuğu sınırlayacak ve eğitimde dışarıdan konulmuş standartlar oluşturacaktır. Dolayısıyla doğal yeteneklerinin gelişimini engelleyecek, mutlak doğrularla donanmış bireyler haline getirecektir. Öte yandan bu durum bireyselliği göz ardı ettiği için aynı düşünen, aynı değerlere sahip olan, aynı davranan bireyler yaratmaya neden olacak eğitimsel zenginliği de engelleyecektir. Dewey çocuğun doğasının bir bütün olarak ele alınması, düalizme yer verilmemesi, özdenetimi oluşturacak şekilde özgürlük düşüncesinin oluşturulması ve doğuştan getirdiği yeteneklerini ortaya çıkarması için gerekli olan eğitim anlayışını savunur.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Günümüz eğitim sistemini derinden etkileyen bir filozof olan John Dewey'in görüşlerinin altında yatan en önemli felsefi olgu, geleneksel felsefi akımların yarattığı katı mutlaklıyetçi metafizik ve düalizm anlayışına karşı çıkışıdır. Mutlak metafiziğe karşı çıkışı pragmatizmin 'Her şey değişir' görüşüyle örtüşmüş ve eğitimde reform yaratacak görüşler ortaya çıkmasını sağlamıştır. Geleneksel düalizme karşı çıkışı döneminin eğitim anlayışıyla ters düşse bile eğitim programlarından okulların işlevine, çocuğun tanımlanmasından eğitimin yöntemine kadar pek çok alanda çığır açmıştır. Ünlü reformist John Dewey'in bu düşünceleri ezberciliği reddeden, sorgulayan, yaparak yaşayarak öğrenen, deneysel yöntemi temele alan bir eğitim sistemini öngörmüştür. Klasik okul tanımlamasının dışına çıkılarak okullar toplumsal problemlere çözüm üreten, çocuğun özgürleşmesini sağlayan demokratik kurumlar olarak tanımlanmıştır.

Dewey teori ve uygulamanın özellikle toplumu ve sosyal hayatı ilgilendiren bir problem durumunda sentezlenmesi gerektiğini savunmuştur. Böylelikle çocuk sahip olduğu teorik bilgiyi deneysel bir yöntemle endüstriyel, teknolojik, kentsel ve sosyal bir problem durumunda kullanacak, hem kendi bilgisini yeniden inşa edecek hem de sosyal reformu destekleyecektir. Deneyimi, bilgiyi oluşturmanın esas unsuru olarak gören Dewey düalizmin tersine birini diğerinden üstün tutmamıştır.

Dewey deneyim kadar nedenselliğe de önem vermiştir. Nedensellik sayesinde zihinsel yetiler gelişir ve deneyimler arasında bağlar oluşur. Dewey'e göre deneyimler sistematize edilerek gerçek hayatta ileride karşılaşılabilecek bir duruma uyarlanabilir ve geçmiş deneyimlerle bağ kurulabilir. Çünkü fonksiyonel olmayan deneyimler gelişmeye ve faydaya yönelmemiş demektir. İlerici ve değişmeye açık toplumların yarattığı felsefi sistemlerde deneyime önem verilmesiyle beraber Dewey'de olduğu gibi uygulama ağır basmış ve bilginin değişmez karakterine karşı çıkışlar başlamıştır. Dewey'in pratik bilgiyi savunmasının bir diğer nedeni de yaşamdan kopuk olmamasıdır. Öyle ki Dewey pratik bilgiyi tanımlamakla uğraşmaz, pratik bilginin yarattığı sonuçlar üzerinde durur. Çünkü Dewey'e göre bilgi bir hedef olarak görülmez daha çok bir araç olarak nitelendirilir ve yaşama yön verir.

Öte yandan geleneksel felsefeyle metafiziğin yarattığı değerler öğrenciye verileceği için farklılıklar göz ardı edilecek, doğal eğilimlere göre değer oluşumu neredeyse imkânsız hale gelecektir. Oysa gerek natüralizmde gerek pragmatizmde öğrenci doğasına uygun, özgürce oluşmuş bireysel eğilimler ve değerler eğitimin bir zenginliği olarak nitelendirilir. Burada kastedilen tamamen bir başıboşluk düzensizlik değil, aksine aklın ve doğanın yönlendirdiği bir değer oluşum sürecidir. Geleneksel felsefenin "küçük yetişkin" olarak tanımladığı otoritenin mutlak kurallarına itaat etmesi beklenen ve kendine özgü gelişim özellikleri dikkate alınmayan 'çocuk' kavramı yeni baştan ele alınmış, bütüncül gelişim desteklenerek gerçek hayatın içine çekilmiştir. Eğitimde reform yaratan

bu görüşlerin tohumu kendi döneminde atılsa bile günümüz çağdaş eğitim sistemine büyük etkileri olmuş ve gelecek eğitim sistemlerini de dolaylı yoldan biçimlendirmiştir.

Bu çalışma göstermektedir ki nitelikli bir eğitim sistemi yaratabilmek için, eğitim sisteminin temele aldığı felsefi olgu ve olayların ayrıntılı bir şekilde çözümlenmesi; Dewey’de olduğu gibi toplumların ve bireylerin gelişmesini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu anlamda Dewey’in oluşumunda büyük katkılar sağladığı pragmatizmin rüzgârı günümüz çağdaş eğitim sistemleriyle birlikte gelecekteki olası eğitim sistemlerini de önemli ölçüde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

- Aytaç, K.(1981).*Çağdaş Eğitim Akımları*. Ankara: A.Ü.DTCF Yayınları.
- Bakır, K.(2006).Pragmatizm ve Eğitime Yansımaları. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*,14,49.Bakır, K.(2011).*Demokratik Eğitim/John Dewey’in Eğitim Felsefesi Üzerine*. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyükdüvenci, S.(1987).Pragmatizm ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,20(1),323-339.
- Çetin, H.(1994).Eğitimde İdealist Beklentiler, Pragmatist Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,27(2),659-678.
- Dewey, J. (1995).*Eğitimde Ahlaki İlkeler*.(Çev: F.Oğuzkan).Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Dewey,J. (1996)*Demokrasi ve Eğitim*.(Çev:M.S. Otaran).İstanbul: Başarı Yayınları.
- Dewey,J.(2007).*Deneyim ve Eğitim*.(Çev: S.Akıllı).Ankara: ODTÜ Geliştirme Vakfı.
- Eker, S. (2007) “John Dewey’in Pragmatik Politika Düşüncesi ve Politikada Pratik Meşruiyet Sorunu”. Yayınlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Ergün, M. (1999). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Ocak Yayınları.
- Furtun, A.(1995). Pragmatizmin Süreklilik Tezi Üzerine Bir Not. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*.44 (1),705-707.
- Guttek, G. L. (2001). *Eğitim Felsefi ve İdeolojik Yaklaşımlar*. (Çev: N. Kale).Ankara: Ütopya Yayınları.
- İlboğa, M(2014)Platon Epistemolojisinde Episteme-Doxa Ayrımı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*,9(11),283-294.
- James, W. (2003). *Faydacılık*, (Çev: T. Göbekçin). Ankara: Yeryüzü Yayınevi,
- James,W. (2015). *Pragmatizm Kimi Eski Düşünme Biçimleri İçin Yeni Bir İsim*.(Çev: T. Karakaş).İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mayer, F. (1974).*Yirminci Asırda Felsefe*. (Çev: V. Mutal). İstanbul: Hareket Yayınları.
- Ratner, J. (2010).*Günümüzde Eğitim John Dewey*.(Çev: B. Ata,T. Öztürk).Ankara: Pegem Akademi.
- Shook, J. R.(2002).Dewey’in Pedagojik İnançlarının Felsefi Bağlamı. (Çev: C.Türer).*Din Bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*,2,113-131.
- Sönmez, V. (2005). *Eğitim Felsefesi*. Ankara: Anı Yayınevi.
- Taslaman,C.(2007). *Evrin Teorisi,Felsefe ve Tanrı*.İstanbul:İstablul Yayınevi
- Yıldırım, A.,ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

SUMMARY

Pragmatism as an école closer to the naturalism which emerged after traditional philosophical movements, significantly affecting the education has both changed stereotype judgments in many respects and created new horizons for many educators. Dewey, who has brought a different perspective for contemporary education, opposed the many concepts such as absolute substantive propositions and epistemological duality created by the philosophical tradition based on ancient Greek origin. In this study, not only creation of the fundamental hypothesis of pragmatism thanks to criticism on idealism and realism in terms of epistemological and ontological made by Dewey the founder of pragmatism, but also the reflections created by this situation in education was evaluated. It is important to analyze his response to absolute metaphysics in the pursuit of idealism and realism, his opposition to epistemological duality and the new perspective brought into social Darwinism in order to explain the reconstruction of the contemporary philosophy and education along with areas such as social, political, cultural and ethical have also been affected to a great extent from the pragmatism. By this perspective, renewal of many factors such as curriculum, school organizations, used methods and techniques, roles given teachers and students and disciplinary areas has been provided. Considering in this aspect, evaluation of pragmatic views lie behind the reform process in education system in terms of the ontological and epistemological is especially very important to both renewed education programmers being formed according to pragmatism and implementation of this programmers. During the formation of educational philosophy, qualified examination of basic philosophical concepts lying on its background will provide positive contributions to educational process from theory into practice. In this study, Works of Dewey and others were reviewed. Concerning Dewey's pragmatic philosophy in particular social darwinism, metaphysics and dualism. Person detects environment as in relation to a changing world by virtue of the fact that life. Individual acts conjunction with needs, impulse and instinct much the same evolutionary theory. Therefore, the student's needs, impulses and motives must always be considered in education. It might be said that adaptability to environment consisting of threat risks is significant for the human organism because it is a natural asset. Learning should be based on environmental problems in the natural environment as much as possible. It could be said that Dewey also took causality into account. Thanks to causality, mental abilities improved and established a mutual relation in the between experiences. According to Dewey, experiences systematized could be adapted to a situation that may be encountered in real life and could established a bond with past experience. Because non-functional experience means that destined to evolve and benefit. In philosophical system created by the progressive and open to changed community, it has begun to make a point of experience. In parallel with this statement, implementation has a strong influence on unchanging constitution of knowledge much the same Dewey. Therefore, opposition has started to unchanging constitution of knowledge. Another reason for the reason of Dewey with regard to practical knowledge is that it does not go

against from the life. Creating a quality education system significantly affect the development of society and individuals for Dewey. In this direction, Dewey's response to absolute metaphysical division created empiricism and utilitarianism by changing the reality and its degree. This experimenter and utilitarian perspective have brought questioning and opposition to authority on the other hand, his opposition to dualism provided the unity of theory and practice. This views have changed the handling of information. It is the fact that not only absolute knowledge but also benefits created by practical information being discussed. Although his opposition to the traditional philosophy contrary to the educational approach of his time, it pioneered in many areas ranging from the school curriculum to the functions of schools, description of the child to the administration of education. These views have created concepts such as democratic classroom, cooperative learning, flexible learning environment, causality, configuration of the knowledge, the solution of social problems, transfer to daily life and experimentalism. Although the seeds of these view which created revolution in education spreaded in his time, it has a profound impact on today's modern education system has indirectly And shaped the future education systems.